

Indledning

Hvorfor 'mensaner.dk'?

Det er et rigtig godt spørgsmål.

Da jeg kastede mig ud i det her projekt for tre år siden, havde jeg sagt mit faste job som systemudvikler op. Jeg trængte til at prøve kræfter med noget helt andet i et stykke tid, og jeg havde stor lyst til selv at kunne sætte farten og kursen. Jeg længtes efter at kunne begynde på noget nyt - og føre det til ende.

Jeg har altid drømt om at skrive en bog. Det var på listen over ting jeg gerne ville prøve.

Mensa havde længe haft en central plads i mit liv.

Jeg kom ind i foreningen i 2006 fordi min mand - dengang bare en god ven - var det. Han talte ikke så tit om sit medlemskab, men det skete at han nævnte et arrangement han skulle til, eller en sjov snak han havde haft. Det pirrede min nysgerrighed. I hans sparsomme beskrivelser genkendte jeg intet af det elitære snobberi som jeg på det tidspunkt forbandt med navnet 'Mensa'. Der måtte være noget han ikke fortalte.

Så jeg besluttede mig for at tage 'testen' og undersøge sagen nærmere. Hvad jeg fandt på den anden side, var nogle mennesker som tog imod mig med åbne arme på en måde som jeg var ganske uforberedt på.

Jeg har altid været lidt af en nørd. Som yngre mærkede jeg tydeligt at det var noget jeg helst skulle holde for mig selv. Det lykkedes bare aldrig ret godt.

På det tidspunkt hvor jeg blev optaget i Mensa, var jeg indskrevet på datalogi ved Aarhus Universitet. Her indgik jeg for første gang i en social sammenhæng hvor det nørdede var helt accepteret. Værdsat.

I Mensa antog 'det nørdede' imidlertid helt nye dimensioner.

Meget var anderledes end jeg havde forestillet mig det. Helt anderledes. I starten var der mange ting der undrede og provokerede mig. Jeg stødte på holdninger og argumenter der tilsyneladende gik stik imod alt hvad jeg havde lært og troet på.

Men de andre medlemmer var venlige. Der var masser af godmodigt fjolleri, og jeg følte mig velkommen. Af og til gik bølgerne højere end jeg som fredselskende introvert var rigtigt komfortabel med - men hen ad vejen måtte jeg alligevel indrømme at jeg havde fundet noget som betød noget for mig.

Tilbage til bogen her.

Efterhånden som jeg lærte Mensa og mensanerne at kende, begyndte jeg at undre mig over det billede af foreningen som blev formidlet i medierne - og som jeg så genspejlet i familie og venners blik når jeg nævnte foreningen. Tidligere havde jeg helt selvfølgelig delt deres opfattelse. Nu stod jeg pludselig på den anden side af fordommene og misforståelserne og den overdrevne ærefrygt.

Men det er svært at forklare Mensa.

Foreningen er alt det folk forestiller sig - bare anderledes. Den er noget forskelligt for os alle. Den er hvad vi gør den til. Og dette 'vi' ændrer sig selvfølgelig konstant, i takt med at medlemsskaren udvikler sig.

Mensa *er* sine medlemmer: Helt almindelige mennesker - hvoraf en del er lidt specielle.

For mig er Mensa stedet hvor mange kan lide den nørdede Joan. Hvor jeg er velkommen til at være *mig*. Hvor det er fedt at være sin egen. Det er enormt bekræftende.

Det er et sted hvor det er normalt at køre på ethjulet cykel eller have lyst til at lære japansk. Der er højt til loftet, og folk interesserer sig med den største naturlighed for hinandens interesser.

Man skal ikke være bange for at være begejstret. Man er ikke for meget.

Jeg synes ikke det er elitært at have behov for sådan et sted. Men det kan godt være lidt svært at forklare.

Da jeg i starten af 2013 stod uden plan for fremtiden og mest af alt havde lyst til at skrive en bog, vidste jeg at den skulle handle om Mensa: Mit og de andre mensaneres. Vores. Det fælles, og det private.

Jeg ville prøve at formidle det uforklarlige. Og jeg ville gøre det uden at tage patent på 'den sande historie'. Uden at holde mig til én vinkel. - Netop dét forekom mig at være en væsentlig fejl i de fleste andre fremstillinger.

Mensa er mange synsvinkler. Ikke én.

Hvem er bogen skrevet til?

Når jeg har fortalt venner og bekendte at jeg var ved at skrive en portrætbog om mensanere, har deres første spørgsmål ofte handlet om min målgruppe. Typisk har jeg svaret lidt undvigende.

Det korte svar er at når du sidder og læser dette, så er bogen formentlig skrevet til dig.

Jeg kender ikke din alder, din hårfarve, din uddannelsesmæssige baggrund eller dine interesser. Jeg forestiller mig dog at du er et nysgerrigt menneske som gerne vil høre lidt mere om Mensa og de mennesker der melder sig ind i sådan en forening.

Måske er du selv medlem af Mensa eller søsterforeningen Gifted Children. Måske kender du nogen der er det. Måske overvejer du om det kunne være noget for én du holder af: Din mærkelige faster, din dovne søn, din bedste ven eller dit barnebarn. Det kunne sagtens være.

Det kan også tænkes at du arbejder professionelt med mennesker, f.eks. som lærer, psykolog eller journalist. Så er du måske interesseret i at udbygge din viden om - og forståelse for - højt begavede børn og voksne. Uanset om dit faglige udgangspunkt er Spearmans 'g' eller Gardners 'mange intelligenser', er du sikkert meget bevidst om at selv den bedste teori ikke kan stå alene: Når det gælder rigtige mennesker, er der bare intet der slår det personlige møde. Ansigt til ansigt. Denne bog sigter efter at give dig noget der er *næsten* lige så godt.

En tredje mulighed er at tanken om en forening for højt begavede altid har provokeret dig, og at du lige nu sidder og forbereder dig på at få be- eller afkræftet dine værste forestillinger. Det er helt o.k. Vi er mange der har stået i samme situation og gjort os de samme overvejelser. Læs videre og dan dig dine egne indtryk.

Og hvis du ikke genkender dig selv i noget af det ovenstående, men blot føler dig uforklarligt kaldet til alligevel at bladere videre og se hvad der kommer på de næste sider?

Så er du ganske særligt velkommen! Denne bog er helt sikkert skrevet til dig.

Indhold og opbygning

Bogen falder i fire dele. Den første del - **Intro** - er forordet og denne indledning. Mange mennesker skipper rutinemæssigt indledninger, men som du sikkert er klar over, er det netop indledningen der giver dig det store, forkromede overblik. Læs endelig videre.

Anden del - **Viden om...** - rummer tre kapitler om hhv. Foreningen Mensa, IQ-tests og begrebet 'høj begavelse'. Formålet med disse er ikke at gøre dig til ekspert i intelligensteori, men at sikre at du ikke sidder med nogle forestillinger og antagelser som gør at du uforvarende læser de efterfølgende interviews i et helt skævt lys.

- Kapitel *Foreningen Mensa* præsenterer Mensas historie, formål og organisation. Her kan du bl.a. læse hvordan foreningen gradvist har udviklet sig fra to mænds excentriske idé til en moderne, demokratisk forening med mere end 120.000 medlemmer og officielle grupper i 46 lande.

Du vil også høre om foreningens mange interne og eksterne aktiviteter, samt om baggrunden for det usædvanlige adgangskrav.

Efter at have læst dette kapitel skulle du gerne have en god overordnet idé om hvem og hvad Mensa er, internationalt og - ikke mindst - i Danmark.

- Kapitel *IQ-tests* søger at besvare en række grundlæggende spørgsmål om intelligens og IQ-testning:

Hvad er en IQ-test?

Hvordan kan man måle en generel egenskab som intelligens?

Hvordan ser IQ-tests ud?

Hvor og hvornår bruges de i dagens Danmark?

Hvad betyder tallet?

Hvor nøjagtig er sådan en test?

Hvad er intelligens i det hele taget?

Hvordan foregår Mensas test?

Jeg har forsøgt at takle disse spørgsmål på en kortfattet og intuitiv måde - uden at give afkald på afgørende nuancer. Det er en svær balancegang, og især afsnittet 'Hvad står tallet for?' vil nok forekomme mange lidt tungt og matematisk. Hvis det gælder dig, så bliv ikke forskrækket: Jeg lover at resten af bogen er aldeles fri for den slags teknikaliteter!

Mit forslag er at du som minimum lige skimmer hele kapitlet. Så ved du at detaljerne findes, og at de er vigtige for dem der arbejder professionelt med disse ting. Dermed undgår du mange forviklinger.

- Kapitel *Høj begavelse* stiller skarpt på den øverste ende af IQ-skalaen.

Her kan du bl.a. læse hvordan forskningen i høj begavelse på flere områder adskiller sig væsentligt fra den klassiske intelligensforskning - men har nogle interessante lighedspunkter med forskningen i psykisk udviklingshæmning.

Du vil blive præsenteret for to meget forskellige perspektiver på høj begavelse, og du vil se hvordan valget af perspektiv påvirker vores forståelse af emnet – og måden vi taler om det.

Endvidere vil du høre om de tre begreber ‘asynkroni’, ‘intensitet’ og ‘overexcitabilities’ som tilsammen kan bruges til at definere høj begavelse på en anden måde end du formentlig har set det gjort før.

Kapitlet rundes af med et udblik til et af tidens varme emner: Spørgsmålet om særskilt undervisning for højt begavede børn.

Det er mit håb at du efter at have læst disse tre kapitler vil stå tilbage med flere (og måske bedre) spørgsmål end da du startede. Dermed skulle du være godt rustet til at tage hul på bogens tredje og vigtigste del.

Tredje del - **Interviews** - er bogens bankende hjerte: I ti personlige interviews fortæller medlemmer af Mensa Danmark om deres opvækst, skolegang, interesser, karrierer og følelser. De fortæller hvordan de fandt ind i Mensa, og ikke mindst hvorfor de fortsat er medlemmer.

Du vil bl.a. møde en freelance kulturskribent og gademedarbejder, en astrofysiker, en folkeskolelærer, en operasanger og en sygemeldt landbrugspraktikant. De er alle meget, meget mere end deres jobtitler!

De ti interviews er lige så forskellige som de interviewede: Forsigtige og tøvende stemmer blander sig med dem der véd præcis hvad de vil sige. Nogle springer i tid og rum. Andre bevæger sig som linedansere på den røde tråd. Hvis et interview ikke siger dig ret meget, så læs videre. Måske siger det næste dig så meget desto mere.

Fælles for de medvirkende er at de giver rigtig meget af sig selv - til den der lytter.

Den vigtigste rolle i bogen tilfalder nemlig dig. Læseren. Men nu foregriber jeg muligvis tingene...

Bogens fjerde og sidste del - **Opfølgning** - er ganske kort.

Eftersom denne bog har været nogle år undervejs, er der sket meget i de interviewedes liv i mellemtiden. Bogen afrundes derfor med et kort oprids af hvor de hver især er i dag, og hvordan det går med at realisere de drømme og ambitioner de fortalte om da jeg interviewede dem.

Et par ord om tillid

Når journalister arbejder, er de almindeligvis underlagt en række krav og begrænsninger: De skal tage hensyn til deres faste målgruppe. De har kun en vis mængde spalteplass til rådighed. Måske har de ganske kort tid til at komme op med en god idé, finde en talsperson, gennemføre et interview og skrive en artikel. Ofte skal de kæmpe for at få den interviewede til at slappe af og sige noget... som helst.

Mit job har på mange måder været lettere, og de resulterende interviews er formentlig lidt anderledes end hvad du er vant til at læse.

Min første fordel er selvfølgelig at jeg selv er medlem af Mensa Danmark. I de senere år har jeg endda været frivilligt engageret i foreningen som kartoteksansvarlig og bibliotekar/arkivar.

Som sådan kender jeg naturligvis foreningen indgående. Flere af de interviewede var i forvejen mine venner på Facebook. Andre kendte jeg ikke personligt, men jeg havde læst hvad de skrev i foreningens interne fora. Da jeg søgte deltagere til mit projekt, havde jeg derfor noget at gå efter.

Min anden fordel er at projektet fra starten har været mit: Fordi jeg på intet tidspunkt har haft en chef eller redaktør over mig, har jeg kunnet bruge den nødvendige tid og stå personligt til ansvar over for de interviewede - uden risiko for at havne i en loyalitetskrise.

Fordi jeg har haft frie hænder til at tage tingene som de kom, har alle de interviewede haft mulighed for at læse deres interview igennem flere gange og rette op på eventuelle misforståelser. De har haft fuld vetoret hele vejen. Jeg er taknemlig for at ingen har misbrugt dette. Tværtimod: Måske netop fordi de blev spurgt, har de givet mig lov til at gengive vores samtaler i en usædvanligt ærlig og umiddelbar form.

Dermed er vi nået frem til min største og vigtigste fordel: Tillid.

Nogle vil nok mene at professionel distance er en forudsætning for at kunne stille gode, kritiske spørgsmål. Mit mål er imidlertid at forstå - ikke at kritisere. Her skaber nærhed og tillid nogle unikke muligheder.

Mit eget medlemskab af Mensa giver mig mulighed for at slippe afsted med at stille spørgsmål som - trods alle gode intentioner - ville virke stødende eller snagende hvis de kom fra en tilfældig fremmed.

De interviewede og jeg er jo i samme båd. Jeg véd hvilke spørgsmål der ville gøre mig forlegen, og jeg kan stille dem alligevel - med et grin som giver den anden en fair chance for at svare uden frygt for at blive hængt ud eller holdt for nar.

Forstå mig ret: Jeg taler ikke om intelligens, professionalismisme eller empati - egenskaber som alle gode journalister må have. Jeg taler om den naturlige tillid mellem mennesker der genkender væsentlige dele af sig selv i hinanden - og véd at det er en fælles oplevelse. Jeg taler om at vide at man griner *sammen*.

Min påstand vil være at dette bias - lidt uintuitivt, måske - har resulteret i en stribe samtaler som er mere åbenhjertige end hvad man finder mange andre steder. I et tillidsfuldt rum er der også plads til selvkritik.

At interviewe mensanere

De fleste mensanere har mange ord. Ofte har de tænkt indgående over hvem de er, og hvad de vil. Deres tankegang er sjældent retlinet eller enkeltsporet, men den følger næsten altid en vis (egen) logik.

Som interviewer har jeg gentagne gange haft den luksus bare at kunne læne mig tilbage og lade den anden styre samtalen ind på de interessante historier og pointer.

I den efterfølgende redigeringsproces har de tålmodigt rettet mine stavfejl.

Jeg vil gerne, her, nævne en enkelt faldgrube som jeg omhyggeligt har forsøgt at undgå: Fristelsen til at forsøge at forenkle det komplekse.

Mange kommunikationseksperter holder hårdnakket på at enhver tekst bør skrives så den fremstår som én historie. Med én vinkel og ét budskab. Ellers bliver læserne forvirrede, siger de, og kommunikationen fejler.

Det er uden tvivl en god tommelfingerregel.

Men mennesker har ikke kun én historie, og deres liv rummer ikke kun ét budskab.

Det gælder alle, og det er i udpræget grad tilfældet for de fleste mensanere jeg har mødt: De er komplekse, multifacetterede og fulde af paradokser.

Netop deri ligger deres skønhed.

Vil man portrættere komplekse mennesker, kan man ikke bare se bort fra deres kompleksitet.

Derfor besluttede jeg for længe siden, da jeg satte ud på denne rejse, at jeg ville gøre det man ikke må: Jeg ville nægte at vælge en vinkel. Jeg ville afstå fra at fortælle én historie.

Jeg ville forblive loyal over for den komplekse skønhed jeg oplever sammen med andre mensanere.

Sådan en beslutning er ikke uden konsekvenser.

De ti interviews du finder i bogen her, er ikke finpudsede genfortællinger. Jeg har gennemgående afholdt mig fra at kommentere eller fortolke. I stedet har jeg valgt at gengive de ti samtaler mere eller mindre ordret - med respekt for fyldord, pauser og spontane følelsesudbrud som latter eller gråd.

Selvsagt har jeg ikke medtaget hvert eneste 'oh' eller 'ligesom'. Det talte sprog rummer et væld af nuancer som kun dårligt lader sig gengive på skrift. Nogle detaljer forstyrrer mere end de gavner.

Og selvfølgelig har jeg skåret fra og kortet ned: Hvert interview er resultatet af en samtale på 1½-4 timer. Hvis jeg havde forsøgt at gengive dem alle i deres helhed, ville bogen være fem gange så tyk, og du ville næppe have lyst til at læse den.

Jeg hævder heller ikke at min gengivelse på nogen måde er objektiv. Jeg ved ikke hvordan noget menneske skulle kunne gengive en andens ord og handlinger objektivt uden for deres oprindelige kontekst.

Men jeg har gjort mit yderste for ikke at underkende eller skjule at ordene hører hjemme i en kontekst.

Jeg har tilstræbt at bevare kompleksiteten. Flertydighederne. De små sproglige detaljer som ingen af os er fuldt bevidste om, men som - netop derfor - taler deres eget tydelige sprog til vores underbevidsthed.

Frem for alt har jeg søgt at respektere de interviewedes integritet. I disse Facebook-tider er det ingen selvfølge at få lov til at opleve andre som autentiske mennesker med tanker og følelser der stikker dybere end gårsdagens fest eller de seneste sportsresultater. Jeg har den dybeste respekt for det personlige mod som disse ti mennesker udviser ved at beholde undertøjet på og være sig selv.

Gid 'menganer.dk' må berige dit liv. Mit bliver aldrig det samme igen.

Joan Bødker Pedersen, april 2016.